

Handläggare
Somia Frej
Telefon: 08-508 33 027

Till
Utbildningsnämnden
2016-09-22

Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 171–908.2016.

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Tony Mufic
Utbildningsdirektör

Karin Hedman
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har i budget 2016 fått i uppdrag att i samverkan med AB Stokab, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ”sakernas internet” (Internet of Things).

Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad syftar till att stimulera, vägleda och samordna insatser för att genom digitalisering bidra till Stockholms stads vision 2040 att bli världens smartaste stad.

En smart stad är en stad som utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet enklare och bättre för invånare, företagare och besökare. Målet för visionen uppnås genom att Stockholm via innovativa lösningar, öppenhet och uppkoppling blir ekonomiskt, ekologiskt, demokratiskt och socialt hållbart. I staden skapas kontinuerligt nya smarta tjänster som verkar för en innovativ stad. Tjänsterna som utvecklas måste utformas på ett sätt som skapar möjligheter för alla stadens invånare.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till strategin, men lämnar i yttrandet ett antal synpunkter på delar av innehållet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för utveckling och samordning i samarbete med förskoleavdelningen, grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för

ekonomi och styrning och avdelningen för uppdrag kring lärande och elevhälsa.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har i budget 2016 fått i uppdrag att i samverkan med AB Stokab, miljö- och hälsoskyddsämnden och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ”sakernas internet” (Internet of Things).

I ärendet föreslås en strategi som syftar till att stimulera, vägleda och samordna insatser för att genom digitalisering bidra till målet om Stockholm som världens smartaste stad.

Ärendet

Den föreslagna strategin innehåller en målbild som tar avstamp i Vision 2040. Målbilden för den smarta staden är att skapa den högsta livskvaliteten för stockholmarna och det bästa klimatet för företagande. Detta uppnås genom att Stockholm blir ekologiskt hållbart, ekonomiskt hållbart, socialt hållbart och demokratiskt hållbart. Genom digitalisering, innovativa lösningar, öppenhet och uppkoppling byggs den smarta staden.

Principer för genomförande

För att vägleda och samordna genomförandet av strategin har åtta principer för genomförandet tagits fram som ska eftersträvas i staden. Som en del i genomförandet av strategin initieras ett antal prioriterade verksamhetsprojekt och förutsättningsprojekt, vilka enligt strategin bör finansieras som en del av genomförandet av denna strategi. De prioriterade verksamhetsprojekten syftar till att vidareutveckla eller skapa nya applikationer, tjänster och lösningar som används av verksamhetsområdena samt genom nya arbetssätt skapar nytta i Stockholm.

De prioriterade förutsättningsprojekten syftar till att skapa de förutsättningar som krävs för att utveckla den smarta staden och kopplar till verksamhetsprojekten ovan.

Vidare föreslås ett antal principer för genomförande och kommunikation i den smarta staden. Principerna omfattar bland annat inriktningen att investeringar styrs till projekt som ligger i linje med målbilden, att allt som genomförs i den smarta staden ska utgå ifrån målgruppernas behov och att Stockholms stad ska samverka mer internt och externt. Samverkan internt och externt med andra offentliga verksamheter, akademi, näringsliv och

invånare är av högsta vikt för att skapa den smarta staden för alla som bor, vistas eller verkar här.

Stadsledningskontoret föreslår även ett antal strategiska möjliggörande principer vilka krävs för att utveckla den smarta staden. Exempel på sådana principer är att staden ska ha gemensamma digitala plattformar, tekniska lösningar byggda på öppna standarder och avtal som möjliggör utveckling och innovation. Vidare är säkerhet och integritetsskydd samt öppna data av stor vikt.

Ett antal prioriterade projekt, här kallade verksamhetsprojekt respektive förutsättningsprojekt, föreslås för att påbörja genomförandet av strategin.

Organisation för genomförande

Kommunstyrelsen föreslås samordna och följa upp nämnders och bolagsstyrelsers arbete med genomförande av strategin. Varje nämnd och bolagsstyrelse föreslås ansvara för att aktivt arbeta utifrån denna strategi för att nå målbilden inom respektive verksamhet.

Digitaliseringsrådet föreslås ansvara för samordning av strategin för den smarta staden. Rådet föreslås även ansvara för den övergripande prioriteringen av projekt för att bli en smart stad och val av de projekt som ska finansieras.

Stadsledningskontorets avdelning för digital utveckling har uppdraget att arbeta nära de olika verksamhetsområdena för att aktivt kunna stödja verksamheter i sitt förändrade arbete med att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen för med sig. Genomförandet av strategin föreslås därför ledas av och samordnas inom avdelningen för digital utveckling.

Nya resurser kommer att krävas för att genomföra strategin. Ett program (samordnande projektorganisation) för den smarta staden föreslås etableras inom avdelningen för digital utveckling. Programmet föreslås ansvara för att samordna och följa upp de prioriterade verksamhetsprojekten och förutsättningsprojekten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till strategin, men lämnar följande förtydliganden, synpunkter, invändningar och förslag:

1. Den samlade dokumentationen för strategin är omfattande. Den presenteras i ett tjänsteutlåtande med flera bilagor däribland strategin, en kommunikationsplan och förteckningar över pågående projekt samt möjliga projekt. Trots dokumentationens omfattning är det inte tydligt hur strategins mål ska omsättas i praktiken det vill säga hur projekt ska väljas ut och hur strategin och dess praktik ska finansieras.

Förvaltningen anser att strategin, det vill säga den samlade dokumentationen, behöver presenteras med utgångspunkt i att olika målgrupper kommer att behöva ta del av den. I ett sådant arbete behöver den tillgängliggöras, framförallt i ett mer konkret, samlat och mindre omfattande dokument.

2. Stort fokus ligger, inte minst i målbilden, på Stockholmarna ur ett medborgarperspektiv såväl som företagarperspektiv genom att ett gott klimat för företagande ska råda. Denna bild tar, enligt strategin, avstamp i Vision 2040. Förvaltningens inställning är att det är bra med tydligt medborgarfokus men vill poängtera att strategin saknar ett perspektiv på de som tar del av verksamheterna. Det innebär att delar av målgruppen, flera hela årskullar med elever, vilka samlas i stadens skolor och möjligheterna det medför, förbises.

Förvaltningen anser också att det saknas ett utbildningsperspektiv i strategin. Skolverket har på regeringens uppdrag tagit fram nationella it-strategier för skolväsendet för samtliga skolformer. Dessa innebär bland annat att personal i grundskolan inom två år har ett digitalt verktyg och att eleverna har desamma inom tre år (Skolverket, Redovisning av regeringsuppdrag-*Nationell strategi för digitaliseringen av skolväsendet* 2015:01153). I Stockholm har gymnasieskolorna försett samtliga elever med bärbara digitala enheter. En utredning om en eventuell liknande satsning inom grundskolorna har inletts. Därför bör strategin i högre utsträckning peka på kopplingen mellan ny teknik och utbildning, såväl som de som tar del av verksamheterna.

3. Av strategin framgår att kommunstyrelsen föreslås samordna och följa upp nämnders och bolagsstyrelsers arbete med genomförandet av strategin. Varje nämnd och

bolagsstyrelse föreslås ansvara för att aktivt arbeta utifrån denna strategi för att nå målbilden inom respektive verksamhet. Därtill föreslås digitaliseringsrådet ansvara för samordning av strategin för den smarta staden och rådet föreslås ansvara för övergripande prioritering av projekt för att bli en smart stad och val av de projekt som ska finansieras.

Enligt förvaltningens uppfattning är inte styrningen i förslaget tydlig och det är inte klart hur olika samordnande instanser förhåller sig till varandra. Det är i förslaget inte heller tydligt var ansvaret för att prioritera projekt och därmed utformandet av strategins innehåll sorteras. Det är inte heller tydligt på vilket sätt detta ska ske och vilka behov och principer som ska gälla för ett sådant urval det vill säga hur strategin ska omsättas i konkret handling

Utöver att nya indikatorer i ILS (integrerat ledningssystem) nämns, är det oklart hur arbetet med strategin ska följas upp. Förvaltningen ställer sig däremot positiv till att den uppföljning som beskrivs i strategin, ska ske i redan befintliga system för uppföljning (ILS).

En annan invändning mot strategin är att den inte i tillräcklig utsträckning beskriver hur den ska finansieras. Det framgår exempelvis av strategin att verksamheten ska ha kompetens och prioritera arbetet, samtidigt som satsningen kommer att kräva resurser från ordinarie verksamhet liksom nya funktioner för att samordna och leda den digitala utvecklingen. Det saknas information om vilka typer av resursförstärkningar som är planerade för respektive förvaltnings arbete med strategin.

4. Ytterligare en invändning mot strategin är att den inte i tillräcklig utsträckning beskriver vilka nödvändiga kompetensutvecklingsinsatser som en satsning som Smart Stockholm innebär. För att dra nytta av teknikens möjligheter ställs stora krav på stadens medarbetare. Enligt strategin är deras digitala kompetens samt förmåga att arbeta i nya processer en förutsättning för att den nya tekniken ska kunna användas optimalt.
5. I remissen beskrivs att Stockholm har goda förutsättningar och möjligheter för att bli en smartare stad. Ett antal faktorer beskrivs, bland annat att Stockholm har världens största

neutrala fibernätverk och att Stockholm ligger långt framme när det gäller e-förvaltning. Enligt målbilden finns det i Stockholm rätt förutsättningar för att bygga den smarta staden där uppkopplingen är ändamålsenlig och tillförlitlig. En etablerad och väl fungerande infrastruktur, som möjliggör en god trådlös uppkoppling, är en av grundpelarna för att utveckla en smart stad.

Förvaltningens vill i detta sammanhang lyfta fram att Stockholms stads skolor fortfarande har stora utmaningar eftersom infrastruktur i form av fiber i ett flertal fall saknas till angränsande lokaler och annex-byggnader. Utöver behovet av utökad IT-infrastruktur, såsom fiberanslutning, finns även ett behov av utveckling i befintliga skollokaler vad gäller accesspunkter, datauttag och laddningsmöjligheter. För att stadens skolor och förskolor ska kunna utveckla smarta pedagogiska- och administrativa tjänster i linje med ”smart city” är en grundläggande infrastruktur nödvändig. En fortsatt utbyggnad av trådlösa nät samt en ökning av kapaciteten inom dem inom stadens skol- och förskoleverksamhet borde vara ett av stadens förutsättningsprojekt och på ett ännu tydligare sätt framgå i strategin. I detta arbete behöver även samverkan med andra centrala förvaltningar ske.

En ökad digitalisering innebär även att nya krav kommer att ställas på lokaler. Ett konkret exempel är behov av förvaring och laddningsrum, men i ett längre perspektiv kan även de pedagogiska lokalerna komma att påverkas ytterligare genom exempelvis ökad användning av mobila enheter, ökad flexibilitet i undervisningen och nya pedagogiska metoder.

6. I strategin redovisas ett antal möjliga verksamhetsprojekt. Sett till förvaltningens storlek och på det sätt förvaltningens arbete möjliggör uppfyllandet av Vision 2040 genom utbildning och de som tar del av verksamheten bör betydligt fler innovativa projekt med fokus på utbildningsområdet ingå. Strategin bör därför kompletteras med ytterligare innovativa projekt som bättre motsvarar skolans uppdrag.

Det korta perspektivet för påvisad nytta i de prioriterade projekten begränsar möjligheterna för skolan att ta del av de medel som avsatts för 2017 och 2018.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bilagor

Tjänsteutlåtande ”Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad” samt bilagor. dnr 171-908.2016.